

vet det var ubeskrivelig tungt for deres kjære å miste dem begge på mindre enn en måned. Må Gud gi dere kraft og lys i sorgen, og gjøre det levende håpet sterkt.

Og så set vi at hvor Kristus er, der skal også hans tjener være. Diakon Lillebergen er gått inn til en høyere og større tjeneste, som han gikk i skole for her. — Og: «Om noen er min tjener, ham skal Faderen ære.» Lillebergen søkte aldri ære av mennesker. Han traktet ikke etter noen utmerkelse. Men vi vet at Faderen ærer ham. Så vil også vi ære hans minne, vi lyser fred over det, og ber om at det må være velsignet og være til velsignelse.

Acta 6, 1—6.

Når vi tenker på det vi kaller diakoni — og taler om den — vender vi jo stadig tilbake til det som berettes i Acta 6, 1—6. Det er et av diakoniens grunnord. Det kan derfor ha sin interesse å betrakte dette skriftavsnittet litt nærmere, så dets plass i diakoniens første historie kan bli belyst og mer konsist bestemt.

Det er da med en gang klart at det ikke er *diakoniens* historiske begynnelse vi leser om her. Den ligger lenger tilbake i tiden, fordi den er begrunnet i selve evangeliet — som kom med Jesus Kristus. Med ham kom nemlig kjærligheten som et nytt livsprinsipp inn i verden. Vi ser det klarest på bakgrunn av tidens hedenskap, og også jødedommen. Også hedenskapet kan selvsagt framvise mange trekk som synes å være i slekt med kjærligheten — gavmildhet og offervilje på mange måter. Men en alminnelig menneskekjærlighet var fremmed for den antikke verdens betraktningssmåte, og hverken hedensk religion eller filosofi formådde å bringe noen forandring i det. Barmhjertighet, som er en av kjærlighetens skjønneste frukter, var hverken en gresk eller romersk dyd. Som en har sagt: «Det antikke menneske er det naturlige menneske i dets rikeste utvikling. Men det naturlige menneske er og forblir egoist inntil Guds kjærlighet forvandler det.» Slik er alt hedenskap. Noe annerledes finner vi det hos

jødene, hvor kjærlighetsbudet jo har sin sentrale plass. Men for det første var dets virksomhetsområde begrenset til dem som hørte Guds folk til. Og dernest var det, som kjent, oppfattet på en helt utvortes og formal måte.

Inn i denne verden kom Jesus med evangeliet om Guds kjærlighet til verden og et nytt kjærlighetens bud til sine disipler. Og selv demonstrerte han denne kjærligheten for verdens øyne. Han er det sterkeste uttrykk for Guds kjærlighet til verden (Joh. 3, 16), og blant menneskene, og til beste for dem, levde han kjærlighetens fullkomne og hellige liv — inntil døden. Vi behøver ikke her nærmere påvise det ved sitater og henvisninger. Bare en ting vil vi understreke. Den kjærligheten som kom med Jesus Kristus, var ikke *bare* en kjærlighet i prinsippet. Den var det også praktisk. Det gjelder i Jesu eget liv, når han gikk omkring og gjorde alle ting vel, slik som korset vitner aller sterkest om det. Men det gjelder også den kjærligheten som han med ord og gjerning søkte å levendegjøre i og gjennom disiplene sine. Liknelsen om den barmhjertige samaritanen er jo her det klassiske eksempelet. Både presten og levitten hadde sikkert sine teorier om kjærlighet og barmhjertighet i orden. Men bare samaritanen *øvet* barmhjertighet. Og da Jesus mot slutten av sitt jordeliv gjorde seg til tjeneres tjener og vasket sine disiplers føtter, gav han dem et praktisk forbilde til etterfølgelse. Det betyr jo ikke at vi bokstavelig skal vaske hverandres føtter, men det betyr at Jesu sinn og villighet til å tjene ned til det minste og ringeste, skal vise seg i disiplenes liv.

Det kjærlighetens lys som Jesus tente, fortsatte å skinne her i verden også etter Jesu himmelfart. Jesus satte det midt i sin menighet. I alle byene og landene i det indre av Middelhavet hvor evangeliet slo rot og menigheter ble dannet, tok lyset til å skinne. Og menigheten hadde det ikke bare for seg selv, men satte det høyt i staken forat det skulde skinne klart i hedenskapets mørke og vitne om hva Kristi kraft formår. Vi kjenner oss alle grepet av skildringen i Acta 2, 42 ff., hvor det heter om modermenigheten i Jerusalem: — — og alle de troende holdt seg sammen og hadde alt felles,

og sine eiendeler og sitt gods solgte de og delte ut til alle, etter som noen hadde trang til — — og de hadde yndest hos hele folket. Og Herren la hver dag dem som lot seg frelse, til menigheten.

— — —

Det er altså tydelig at det ikke er diakoniens frambrudd kapitel 6 forteller om. Tjenestens ånd og tjenestens gjerning var der alt sammen før, hørte organisk med i menighetens liv, fordi det ligger i selve evangeliet, som er menighetens og kirkens grunn. Likevel er det noe nytt som skjer. Foranledningen er en viss oppstått disharmoni mellom de gresktalende jøder og hebreerne, en disharmoni som på sin måte vitner om at heller ikke menigheten i Jerusalem var uten «plett og rynke», men hadde å regne med synden. De gresktalende jøder er jøder som ikke var hjemmehørende i Jerusalem, men jøder i atspredelsen, jøder med sitt hjem i byer og bygder i gresktalende land. No oppholdt de seg i Jerusalem for å være nærmere gudsfryktens og tilbedelsens hellige sted, tempelet, 2, 5, og var så vunnet for Kristus ved apostlenes forkynnelse. Ved siden av disse jøder var det da også «innfødte» jøder som talte det hebraiske morsmål — eller rettere, de talte arameisk. Disse siste var vel de tallrigeste. Mellom disse to kretsene oppstod altså en viss disharmoni, og årsaken var nettopp de kjærlighetens gaver som var omtalt i kap. 2, 44—45. Menigheten vokste jo stadig, som det også anføres i begynnelsen av vårt avsnitt, og dermed også arbeidet. Dette hvilte jo først og fremst på apostlene, som var menighetens naturlige og selvfølgelige ledere. Det gjaldt Ordets forkynnelse, men det gjaldt også den daglige gaveutdeling. Så ble det ganske enkelt for mye for dem. Rimeligvis hadde de hjelp til denne utdelingen av menighetslemmer, som vel da naturligst var å finne blant de arameisktalendes krets, og så lå det kanskje nær at travelheten først gikk ut over de gresktalende, og ikke over deres egne. Det skapte misnøye. Det synes også som apostlene forstod denne misfornøyelsen og til en viss grad innrømmet dens berettigelse, for de søker altså å rette på forholdet. Samtidig er

de klar over at Ordets forkynnelse ikke må forsømmes, idet all annen tjeneste i menigheten må være underordnet denne. Dertil skulde jo også apostlene gå ut i all verden, og måtte når som helst være beredt til å bryte opp. Men da stod bare den utvegen åpen, for sitt eget vedkommende å sørge for en avlastning. De kalte derfor menigheten sammen, og ber den «utse seg syv menn som har godt vitnesbyrd, fulle av ånd og visdom». Disse mennene skulde så ha utdelingen som sitt spesielle verv. For ikke også framtidig å risikere misforhold, var det nødvendig å få menn med tillit, menn med visdom. Hvorfor nettopp syv menn skulde velges, vet vi ikke. Det kan ha berodd på at syvtallet hos jødene gjaldt for i særlig grad betydningsfullt, og vi finner det ofte i Bibelen. Når en har antydnet at menigheten var inndelt i syv grupper med sine egne sammenkomster, beror det bare på gjetning.

I likhet med den måten hvorpå det blir fortalt om Jesu valg av disipler, blir også de syv menn navngitt. Det tyder på at det som her skjedde, blir betraktet som noe betydningsfullt. Alle syv har greske navn, og hørte vel dermed med til de gresktalende jøder. Det er et vakkert trekk at også de arameisk-talende jøder, som sikkert var i flertall, var med å fremme dette valget. Det viser en redelig vilje til å komme alle misforhold til livs. Blant de syv nevnes Stefanus først, fordi han seinere kom til å spille en betydningsfull rolle som den første kristne martyr. Som nummer to nevnes Filip, som vi også seinere hører om i forbindelse med hans møte med den etiopiske hoffmann. Acta 8, 5 ff. Nicolaus omtales som en tilhenger av jødernes tro (proselytt) og var fra Antiokia. Han var altså opprinnelig en hedning som gjennom jødedommen var gått over til kristendommen. Den kirkelige tradisjonen har utpekt Nicolaus som stifter av den nikolaittenes sekt som omtales i Åpenb. 2, 6 og andre steder. Han ble altså en frafallen.

Disse syv mennene mottok så en særlig vigsel til sin gjerning. De stilte seg fram for disiplene som la sine hender på dem og bad for dem. Håndspåleggelsen symboliserer «overføringen av den særegne utrustningen som stillingen krevde eller den myndighet den medførte» (Frøvig), og stad-

fester også det høytidelige og betydningsfulle som her skjedde.

— — —

Vi har først slått fast at det ikke er *diakoniens* begynnelse vi møter her. Derimot har det vært alminnelig å betrakte det som skjedde, som *diakonatets* frambrudd i menigheten. Den tjenestens ånd som alt før var til stede og virksom i denne, fikk nå sitt eget organ i diakonatet, og de syv mennene skulde altså være de første diakoner. Samtidig utviklet da forkynnergjeringen seg etter linjer som har sitt utgangspunkt i apostlenes egentlige gjerning. Det er med andre ord de første spor av en menighetsorganisasjon vi finner her, en organisasjon som så seinere fikk sin historiske utvikling, slik som vi finner den i Det nye testamente og i andre skrifter fra denne tiden. Særlig er å tenke på skrifter som «De tolv apostlers lære» og «De apostoliske konstitusjoner». Når vi holder apostlene utenfor, er altså diakonene de første av de i og av menigheten valgte embetsmenn. For denne oppfatningen synes å tale bruken av ordet diakonein i v. 2. En mann som presten N. Dalhoff ved den danske diakonissestiftelse, går i sin bok, «Gak hen og gør ligesaa», meget sterkt inn for denne forståelsen, og anfører blant annet til støtte for den Acta 11, 30, hvor det fortelles at de i Antiokia innsamlede midler til de nødlidende i Jerusalem, ble sendt til *de eldste* ved Barnabas og Saulus. Etter dette mener nemlig enkelte at de syv mennene ikke var diakoner, men eldste (presbytere), mens Dalhoff framhever at ganske naturlig ble gavene overbrakt de eldste som var menighetens ledere, men slik at disse så like naturlig overgav dem til diakonene, som her hadde de nærmeste, daglige pliktene, til videre fordeling. Likeså minner han om 21, 18, hvor det tales om «alle de eldste», hvilket ikke nettopp leder tanken hen på et så lite tall som syv, men heller tyder på en større flokk, som igjen altså må gå på andre menn enn de syv.

Imidlertid kan det nok være ting som tyder på at forholdet ikke er så enkelt som her antydnet. Vi gjør iallfall klokt i å holde oss for øye de store vansker som er forbundet med

å trekke opp en klar linje når det gjelder menighetens første organisasjon. Selv om vi tar alle kilder til hjelp. Det eneste vi no, med omsyn til diakonene, vet med sikkerhet, er at de står fram alt i den apostoliske tid. Av Fil. 1, 1 og 1 Tim. 3 forstår vi at *diakonaten er en kjensgjerning*. Det er jo også dette som er det avgjørende, selv om det da kan være vanskelig nærmere å fastslå den historiske begynnelsen.

En har også hevdet at både presbyterembetet og diakonembetet, slik som vi seinere finner dem, har sitt opphav i disse syv mennene. En betrakter da apostolatet som noe som falt bort med apostlene, og derfor ikke har noen historisk fortsettelse. Apostolatet hørte i egentlig forstand grunnleggelsens tid til. Men etter hvert krever livet en videre spesialisering enn den de syv representerer, og så får vi presbytere (eldste) og diakoner som uttrykk for denne spesialiseringen. Det gis imidlertid ingen bestemte holdepunkter for denne oppfatningen. Endelig nevner vi den oppfatningen at de syv har vært helt sideordnet med apostlene og ledere for de gresktalende i menigheten, mens apostlene var ledere for hebreerne.

Som en skjønner av alt dette har en i grunnen lite å holde seg til, og det hele er nokså uklart. Det er derfor mye som taler for det syn professor Frøvig gjør gjeldende i sin nye kommentar til Acta av 1944, et syn som forresten også professor Odland synes å dele i sin kommentar av 1936. Sammenlikn også rektor Smemos artikkel i vårt blad (nr. 3, 1944). Etter dette synet dreier det seg om en ordning som ikke har funnet noen direkte fortsettelse i det seinere menighetsliv, og ikke synes å ha overlevd den forstyrrelsen av urmenigheten som Stefanus' martyrium innledet. Altså en midlertidig og lokal bestemt ordning. De syv mennene rår, så vidt en kan se, helt selvstendig over fattigpleiens midler, mens diakonene jo seinere var i ett og alt underordnet biskopen. Dette stadfestes også av at Filip forholdsvis snart forlater Jerusalem og tar bopel i Cæsarea (8, 40; 21, 8). Han er jo også kjent ikke først og fremst som diakonen Filip, men som evangelisten, da det var som evangelist han i særlig grad fikk gjøre sin gjerning. De syv mennene kalles da

heller ikke i kapitel 6 for diakoner, og vi kan ikke anvende bruken av ordet diakonein — tjene ved bordene — i denne forbindelsen. Diakonein brukes nemlig også om annen tjeneste enn håndens, f. eks. også om ordets tjeneste (1, 17 og 26; 20, 24—21, 19. Sml. også 1 Pet. 4, 10 f.).

— — —

Etter dette synes det da som om diakoniens menn med urette bruker Acta 6 som grunnlag for den organiserte diakoni og for diakonatet. Men det er dog bare tilsynelatende. I realiteten er iallfall de syv mennene diakonenes forløpere. Og selv om ordningen bare var lokal og midlertidig for Jerusalem, så har sikkert ordningen vist seg så nyttig og formålstjenlig at den innbød også til en fastere ordning. Denne kom da også i sin tid, selv om vi ikke akkurat kan bestemme det nøyaktige tidspunktet. I virkeligheten er det jo også de syv mennenes arbeidsoppgaver som blir tatt opp og ført videre av diakonene, da de trer fram på skueplassen. Selv om vi da avstår fra å kalle de syv første diakoner, så begår vi sikkert ingen historisk urett, om vi holder fast ved at det *i realiteten er diakonatet* som står fram i menigheten. Ja, det hele er jo såpass usikkert at en også har atskillig å fare med, om en med Dalhoff holder fast ved at de syv mennene ennog er de første diakoner. I gagnet er de det iallfall, selv om de ikke er det i navnet. Da blir fremdeles Acta 6 grunnordet framfor alle andre for oss som går i tjenestens gjerning, og det vil alltid vise veg framover til en videre utbygging av denne gjerningen i den kristne menighet.

— — —

Det er sagt at en kirke uten diakoni, er ingen kirke. Det er jo satt på spissen, men gir dog uttrykk for en dyp sannhet, all den stund tjenestegjerningen ligger innesluttet i selve evangeliet både som en gave og som en oppgave. Der hvor kirke- og menighetsliv utfolder seg etter Herrens vilje, der vil en også alltid finne Jesu hender virksomme gjennom hans tjenere, som også på den måten rydder hans veg og forkynner hans dyder som kalte oss ut av mørket og inn i sitt underfulle lys. Betegnende berettes det i umiddelbar tilslut-

ning til vårt avsnitt (v. 7) enda en gang at Guds ord hadde framgang, ja ennog en stor mengde av prestene ble lydige mot troen. Slik virket den nye menighetsordningen. Den gav både ordets og håndens tjenere gode arbeidsvilkår. Og slik vil det alltid vedbli å være. Derfor blir vi ikke trette i Herrens gjerning, men gjør den frimodig til hans ære også i dag. Hans velbehag er over den.

Th. Norseth.

En veteran.

Fra Solglimts julehefte (Solglimt er organ for vanføre-saken) tillater vi oss å hitsette:

Sekretær Bertrand M. Nilsen er en veteran i vanføresakens tjeneste, og så stillferdig og godt har han gjort sin innsats at det er arbeidet mer enn mannen vi har festet oss ved. I denne tiden da det begynner å gå opp for oss at omsorgen for vanføre barn er et av de felt vi har forsømt mest, er det særlig grunn til å minnes ham. Som sekretær i Norges Finnemisjon fikk han sitt arbeid blant samene. I de 47 år han har virket i denne stillingen, har han gjort et arbeid for de vanføre samer som ikke lett kan vurderes høyt nok. Som diakon hadde han særlige betingelser for å se hva som manglet, og hvordan hjelpen best kunde bringes. Og han var handlingens mann som fant utveg. I «Samenes Venn» nr. 21—22, 1944, skriver Norsk Finnemisjons generalsekretær om ham: «Han var diakon, og både diakonutdannelsen og diakonsinnet hjalp ham til å se nøden og finne botemidler. Et særlig kall møtte ham fra de mange vanføre. Deres nød ble et rop om hjelp. Han tok for alvor fatt på arbeidet med å opprette et hjem for vanføre barn. Det var kanskje ikke så lett å føre saken gjennom i Norsk Finnemisjons styre, men Nilsen seiret, og i 1913 ble Finnemisjonens hjem på Tromsø åpnet. Og de første vanføre, Nila og Tomma, kom dit 27. mai.»

At det er særlig vanskelig for vanføre barn blant flyttefolket på fjellet og ved sjøen, er lett å forstå, men det viser seg stadig tydeligere at vanføre barn over hele landet har